

MATHIEU BREUER

*Een liefde
die geen
genade vond*

EEN LIEFDE DIE GEEN GENADE VOND

Mathieu Breuer

Een liefde die geen genade vond

Westfriesland

www.kok.nl

NUR 344

ISBN 978 90 205 2917 3

Copyright © 2009 by 'Westfriesland', Hoorn/Kampen
Omslagillustratie- en ontwerp: Bas Mazur

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

VOORWOORD

Dit boek draag ik gaarne op aan hen, die het leven lieten in de Tweede Wereldoorlog voor onze vrijheid. Vooral aan de Amerikanen en Britten, die in de enige tankslag in Nederland omkwamen bij de Slag om Overloon. Een stichting zorgde nadien, dat stille getuigen een blijvende herinnering zijn aan die slag, opdat wij nooit vergeten...! Het Nationaal Oorlogs- en Verzetsmuseum, waar ik zelf tien jaar werkzaam was, houdt die herinnering terecht levend.

HOOFDSTUK 1

Een verre torenklok slaat acht keren en verbreekt de stilte die in het kleine dorp en die over de akkers, weiden en bossen hangt. De zon klimt al hoger en hoger en belooft er weer een mooie dag van te maken.

Aan de rand van een groot bosperceel stapt een blond meisje, gekleed in een eenvoudig katoenen jurkje, een kleine keuterij uit en laat het armetierige hekje van de voortuin maar open staan. De kleine fox dribbelt nog een paar pasjes met haar mee, draait zich dan om, omdat hij weet dat het meisje naar school toe gaat, zoals elke morgen rond de klok van achten.

Een honderd meter verderop, bij een schamele woning, staat al een jongen op haar te wachten. Hij schopt van verveling tegen een steentje dat op de onverharde weg ligt. Het vliegt de berm in. En alsof een 'hallo' of 'goeiemorgen' niet hoeft, sluit hij aan als het meisje hem bereikt heeft. Hij begint meteen te moppen dat het vandaag wel weer net zo'n verrekte hete dag zal worden als gisteren.

Fleur – want zo heet het meisje – lacht haar mooie tanden bloot en zegt dat het haar niks kan schelen. Samen slenteren ze over het zandpad richting het dorp.

Harm schopt van balorigheid de ene steen na de andere de berm of de droge sloot in, die naast het zandpad de scheiding vormt met een heide- en bosgebied.

'Ik wou,' doet hij voor het eerst zijn mond open, 'dat de hoofdmeester ziek was, dan konden we mooi naar huis en ging ik zwemmen in de beek.' En zijn zwarte krullenkop knikt heftig, alsof hij het al helemaal ziet zitten.

'Och jong,' schimpt Fleur, 'dat kun je glad vergeten, onze meester is toch haast nooit ziek en zeker niet in de zomer.'

Harm zegt niets terug, hij weet ook wel dat de kans zeer gering is, maar toch... Hij heeft in tegenstelling tot zijn klasgenootje een gruwelijke hekel aan de school. Hij bakt er ook niet veel van, in tegenstelling tot zijn buurmeisje, en zwerft, net als zijn vader, veel liever over de heide en in de moerassen en de vele bossen om hun woongebied.

Die rotschool ook. En vanmorgen ook nog catechismusles. Fleur kent natuurlijk het vraag- en antwoordspel als geen ander. Hij weet zich amper een vraag te herinneren, laat staan een antwoord. Nee, dat is allemaal aan hem niet besteed. Hij wordt pas goed wakker op school onder de biologies van de meester. Als geen ander noemt hij feilloos de bloemen en planten uit de natuur op, en kent hij de namen van de dieren en vogels die er al zoal te bewonderen zijn. Het is ook een van de weinige vakken waarvoor hij een voldoende op zijn rapport heeft. En hoewel Fleur hem altijd de helpende hand biedt, zelfs zachtjes antwoorden voorzegt of haar sommen naar hem toeschuift om over te schrijven, komt hij niet veel verder dan een vijf, soms bij veel afkijken een zes.

Maar het zal hem een rotzorg zijn. Nog enkele dagen en dan gaat hij van school af en met vader mee. Die probeert de kost te verdienen met stropen en smokkelen, en dat vrije leventje staat hem wel aan. Heel wat anders dan dat duffe schoollokaal, waar die vervloekte sommen met ellenlange staartdelingen hem koppijn bezorgen, zelfs als hij er alleen maar aan denkt.

Fleur kijkt eens opzij en ziet zijn sombere gezicht. 'Goh... kijk eens wat vriendelijker met dit mooie weer. Bovendien is het maar een halve dag vandaag, vanmiddag en morgen op zondag zijn we toch vrij!'

Harm zucht, alsof hij een baal meel van vijftig kilo op zijn schouders heeft liggen. Hij zou die door zijn flinke postuur overigens makkelijk kunnen dragen, dat wel, maar die school...

Dan beseft hij dat zijn trouwe buurmeisje er ook niks aan kan doen en zet hij een ander gezicht op.

'Tja, jij hebt makkelijk praten, jij kent de catechismus zeker, ik niet.'

'Hebben ze jou thuis dan niet overhoord?' vraagt Fleur verbaasd, hoewel ze eigenlijk het antwoord al weet.

'Pffhhh,' blaast Harm en eigenlijk zegt dat al genoeg, maar hij raast verder: 'Moeder heeft het véul te druk, zei ze en vader zegt dat je van die flauwekul niks nie wijzer wordt, en onze rothond heeft de catechismus in zijn bek gehad en de helft tot snippers gescheurd, voordat ik hem kon afpakken.'

Fleur kijkt Harm van opzij aan en schiet in de lach om zijn hulpeloze blik. 'Ach Harm,' zegt ze en ze legt vertrouwelijk een hand op zijn arm, 'als je een beurt krijgt, zeg ik het wel voor, maar alle kans dat de meester je toch overslaat.' Ze zegt er maar niet bij dat die al vaker heeft laten doorschemeren dat het toch vechten tegen de bierkaai is met die Harm. Bovendien tonen zijn ouders nauwelijks enige interesse in zijn leerresultaten.

Als ze het dorp naderen, sluiten hier en daar nog een jongen en meisje aan en door het geslenter van Harm zijn ze nog maar net op tijd, want ze zijn nog maar nauwelijks op de speelplaats of de schoolbel gaat.

De kinderen stellen zich op, ieder in een rij bij zijn eigen juf of meester. Dan, te beginnen met de kleintjes, gaat elke rij op toerbeurt naar binnen; de rij van de hoogste klas het laatst. Dat scheelt alweer een paar minuten, denkt Harm cynisch, die toch niet gerust is over een mogelijke beurt met de catechismus.

De meester begint met een gebed, zoals elke morgen en middag op school, en daarna volgt meteen de catechismusles.

Harm maakt zich zo klein mogelijk achter de brede rug van zijn voorbuurman, Piet van de smid. Fleur zit fier rechtop naast hem, zij zou de beurt best willen. Haar moeder heeft haar diverse keren overhoord. Die had ook alle tijd, want ze ligt al geruime tijd in bed. Soms, als het met haar ziekte wat beter gaat, is ze even een morgen of middag op, maar nooit lang. Fleur heeft haar vader nauwelijks gekend, want die is met het kappen van bomen voor de baron om het leven gekomen door een verkeerd vallende boom. Daarom zijn Fleur en haar moeder alleen in het kleine bedoeninkje aan de rand van het bos.

De meester stelt de eerste vraag aan Doortje van de koster. Die dreunt het antwoord zo uit haar blote hoofd op. Ook Chris van de drogist hapert nauwelijks op de vraag van de meester om de tien geboden op te noemen. Maar nu komt meester toch verward dicht bij hun tweetjes achteraan. Eerst krijgt Toos van de kapper nog een vraag over de twaalf artikelen van het geloof. Met veel geluk, denkt Harm, kom ik tot drie, maar dan ook nog niet eens in de goeie volgorde, hoort hij van Toos.

‘Fleur,’ zegt de meester dan, ‘zeg eens de oefening van berouw op.’

Fleur gaat er eens recht voor zitten en even later dreunt het door het klaslokaal: ‘Barmhartige God, ik heb spijt over mijne zonden...,’ en zo ratelt Fleur zonder enige hapering de oefening op. Harm maakt zich nog kleiner, enerzijds uit ontzag voor Fleur, die alles zo maar uit haar mouw schudt, anderzijds om zich onzichtbaar te maken, opdat de meester hem maar zal overslaan. En terwijl Fleur een goedkeurend knikje krijgt van het hoofd, ligt Harm zowat plat op zijn bank.

‘Harm, hoe is het?’ klinkt het plotseling uit meesters mond. ‘De les geleerd of niet?’ Want ook meester kent ondertussen zijn pappenheimers wel. Harm schiet met een vuurrode kop over-eind. Daar heb je ’t gelazer al! Wat zal hij zeggen? Eerlijk vertellen dat de hond... of vertrouwen op Fleurs voorzeggen? Maar als het een of ander artikel is, kan Fleur dat hele geval hem toch niet influisteren zonder dat de meester het merkt.

Aarzelend zegt hij daarom: ‘Nou... neje, neje meester, ik kon het niet leren.’

‘O nee?’ doet deze verbaasd, benieuwd wat Harm nu weer te berde zal brengen. ‘En waarom dan niet, Harm?’

Harm weifelt, zal hij het maar eerlijk zeggen? Och waarom ook niet, over een paar dagen is hij hier toch pleite. ‘Nou... eh... de hond, meester...’

‘Wat heeft de hond ermee te maken, Harm?’ Want meester is wel benieuwd wat Harm nu weer verzonnen heeft.

Harm hoort de nieuwsgierigheid in meesters stem en gaat dapper verder: ‘Nou... die heeft de catechismus te pakken gehad en grotendeels tot snippers gescheurd en nèt wat we leren moesten, natuurlijk.’ Ziezo, dat is eruit, denkt Harm, en nou maar vast de borst natmaken, voor de uitbrander of straf.

Maar de klas ligt in een deuk om Harms gezegde. Alleen Fleur, die het verhaal toch al gehoord had, kijkt alsof zoiets iedereen toch kan overkomen. De meester, die het blijkbaar wel origineel vindt wat Harm naar voren brengt, zegt mild: ‘Ja, dan had ik de vraag beter aan je hond kunnen stellen, misschien had die het wèl geweten?’

De klas proest het uit, en voelt perfect aan dat meester nu zo te zien een goeie bui heeft. Zelfs Harm haalt opgelucht adem en grinnikt maar wat mee. Het duurt een tijdje voor het hoofd de klas weer stil heeft en de les kan vervolgen. Gelukkig, denkt Harm en knipoogt naar zijn buurvrouw, die nu ook durft te glimlachen als ze zijn grinnikend gezicht ziet.

En zo verloopt de ochtend verder voor Harm zonder al te veel verdere besognes en voelt hij zich een heel andere kerel als hij om twaalf uur met Fleur het dorp verlaat, op weg naar hun afgelegen huisjes.

‘Nog een paar daagjes, Fleur, en dan kan me verder de school gestolen worden. Dan ga ik met va mee stropen en misschien wel smokkelen naar België, boter en sigaretten.’

Fleur denkt dat het wat grootspraak is van de ander en zegt dan ook: ‘Je vader ziet je aankomen, je zou misschien wel de boel verraden en zo iemand heeft hij zeker niet nodig.’ En ze schudt heftig haar blonde lokken.

‘Nou, met stropen heb ik al zo vaak strikken gezet en vader heeft het me zelf beloofd. Harm, zei die, als jij van school af bent en toch niet verder wilt leren, dan help je mij maar, ik word al een dagje ouder en ben niet zo rap meer als vroeger.’

Fleur schudt nogmaals haar hoofd, hoe kon die vader dat nou zeggen! Ze wou maar dat zij door mocht leren, maar nee, ze zal de huishouding moeten doen. Moeder kan bekant niks meer, ja, misschien een keer een paar aardappelen schillen, maar verder... En zij is natuurlijk enig kind gebleven, na de dood van vader. Nu kan ze moeder verzorgen en het huishouden doen, en wellicht nog naar een of ander poetshuis voor wat inkomsten. Want van de moestuin, die de vader van Harm tot nu toe wat onderhouden heeft, kunnen ze niet rondkomen. Er zijn een hoop andere dingen die gekocht moeten worden, zoals brood en beleg en af en toe een stukje vlees, en petroleum voor de lamp...

Maar Harm heeft van al die gedachten geen weet en vraagt of ze die middag mee gaat zwemmen in de beek. ‘Gut, joh, moeder zal me zien aankomen, ik heb geeneens een badpak, en trouwens, ik zou als meisje toch niet mogen.’

Maar Harm ziet het probleem niet. 'Ik heb ook geen zwembroek, mijn onderbroek is goed genoeg en met dit weer ben je in tien minuten weer droog en je hoeft het toch niet te zeggen thuis, doe ik ook niet. Niemand die er ooit achter komt.'

Fleur kijkt hem verbaasd aan. 'En als ze het later merken, wat dan...?'

'Nou...' Harm haalt onverschillig zijn schouders op. 'Wat dan nog?'

Maar Fleur beslist kort en goed: 'Nee, Harm, ik mag het niet en doe het ook niet. Er moeten nog boodschappen gedaan worden in het dorp, ik moet de boel toch wat poetsen voor zondag?'

'Voor wie?' vraagt de ander en hij trekt zijn wenkbrauwen op. 'Bij jullie komt net zomin als bij ons iemand op bezoek, dus waarom dat uitsloven dan?'

Fleur staat plotseling stil, midden op het pad. Ze denkt na. Ja, eigenlijk heeft Harm wel gelijk, bezoek krijgen ze haast nooit, hooguit van Harms ouders, maar ze weet dat ze zich daarvoor niet hoeft uit te sloven, daar is het een grotere janboel dan bij haar thuis. Dan schiet het haar te binnen. 'Ja maar, als de dokter voor moeke komt, moet het wel netjes zijn, hoor.'

Harm knikt, da's waar. De dokter komt geregeld voor haar moeke, bij hen heeft hij die kwakzalver nog nooit gezien. Dat kost alleen maar geld, heeft hij zijn vader eens horen zeggen, toen de jachttopziener hem een lading hagel in zijn kont geschoten had. Moeder heeft die loden korrels er zelf met een scherp broodmes allemaal uit gehaald. En maar foeteren dat ze al zoveel keer gezegd had dat het zou gebeuren, maar dat vader toch nooit wilde luisteren. Die had een zakdoek tussen zijn tanden gedaan en beet erop, zeker van de pijn, maar hij had geen kik gelaten en dat vond Harm toch wel knap.

'Nou hé, loop je nog verder, mijn troela, of blijven we hier een potje knikkeren?' vraagt hij dan en hij draait met de hak van zijn schoen een kuiltje in de zanderige bodem.

'Gekkerd,' reageert Fleur en ze duwt hem bijkans omver.

'Wacht maar!' is zijn antwoord, maar Fleur is met haar rappe, slanke benen al een straatlengte voor hem. Ze wist wel hoe hij zou reageren. Uitdagend blijft ze een eind verderop staan als zij

ziet dat hij zijn poging haar in te halen, gestaakt heeft.

Langzaam slentert hij op haar toe en net als zij denkt dat ze weer verder lopen, grijpt hij haar plotseling vast. 'Kip-ik-heb-je, dame, en nu genade zeggen, want anders...'

Maar Fleur is helemaal niet onder de indruk van zijn woorden en zegt: 'Wat... anders?' Ze kijkt hem met haar guitige ogen aan. 'Anders wordt het afkopen met een zoentje.'

'Haha,' schatert ze 'Jij wel, je weet niet eens hoe dat moet!'

Maar dat laat Harm niet op zich zitten. In een ruk trekt hij haar in zijn sterke armen, ze voelt hoe hij haar lichaam tegen zijn borstkast drukt en prompt zijn lippen op de hare duwt. Even schrikt ze, dan vindt ze het niet eens een rare gewaarwording en ze zoent hem vol overgave terug.

Verbouwereerd dat Fleur geen weerstand bood en niet tegenstribbelde, laat Harm haar los en stamelt: 'Ik dacht... eh... ik... dacht dat je je wel zou weren, maar eh...' En met een vuurrood hoofd kijkt hij haar aan. Hij ziet echter alleen een paar stralende ogen, en alles duidt erop dat ze het zeker niet vervelend vond.

'Gekkerd, waarom zou ik? Je zegt toch altijd dat je later met me wilt trouwen, of ben je dat alweer vergeten?'

Nee, dat heeft hij wel altijd gezegd en dat meent hij ook, maar dat ze hem nu zo pardoes ter wille wilde zijn, had hij niet verwacht.

'Nou... gaan we nu verder of moet er nog geknikkerd worden?' Maar zelf maakt ze nu aanstalten om haar weg te vervolgen. Hij sjokt achter haar aan, nog beduusd over het voorval en haar woorden.

Bij zijn huis aangekomen zegt ze: 'Nou, tot maandagochtend,' en ginnegappend voegt ze eraan toe: 'En als je de catechismusbladzijden kwijt bent, kom je de mijne maar lenen, onze hond doet zoiets tenminste niet.'

Hij steekt zijn tong uit naar haar en roept: 'Misschien kom ik helpen poetsen, maar niets voor niets...' En hij tuit zijn lippen. 'Je komt maar, maar of ik je zo betaal als jij wilt, staat nog te bezien.' En lachend huppelt ze de laatste honderd meter naar huis, zonder om te kijken. Anders had ze Harm dromend zien

staan, midden op het zandpad. Hij komt pas weer in beweging als ze de deur naar hun huisje opent. Die gekke Fleur ook, bedenkt hij. Hij draait zich om en loopt achterom.

Fleur gaat hun woninkje binnen. Moeder zit aan tafel, ze is uit bed en schilt zowaar een paar aardappelen.

‘Dag moe, lukt het een beetje?’

‘Dag kind, ja hoor, ik wou effe dat bed uit, ik kan er nog genoeg in liggen...’

Dat vindt Fleur ook. Ze loopt naar de enige kastdeur in de kamer, tevens keukenruimte. Eigenlijk is het maar een armoedige bedoening, weet ze. Een houten tafel met vier stoelen voor een paar kleine vensters met luikjes ervoor. Een plavuizen vloer, waarvan de nodige tegels gebarsten zijn. De bedstee, waarin moeder meestal ligt, met een houten trapje ervoor, opdat ze er beter in en uit kan. Een olielamp aan het plafond, want zo ver van het dorp hebben zij en bij Harm geen elektrisch licht. Een fornuis voor de schouw, waar op diverse plekken het email beschadigd is. Een oude leunstoel ernaast, waar moeder wel eens even in uitrust. Het deurtje naar de kelder links, en rechts de twee treden naar het opkamertje, waar zijzelf slaapt. Dan hebben ze nog een aanbouw met het ‘huuske’ waarin de poepdoos met houten deksel staat, een bakje met velletjes papier om de boel schoon te vegen en de emmer met water om wat na te spoelen. Ernaast hebben ze in een hok een geit staan, als die niet buiten op het grasveld of in de berm langs het zandpad loopt. Daar hebben ze de melk van, gelukkig, anders zou ze daarvoor helemaal naar de dichtstbijzijnde boer moeten en dat is zeker een kwartier lopen. Verder is buiten de gootsteen en de pomp.

Fleur pakt een snee brood en vraagt of moeder er ook een wil, maar deze heeft vanmorgen toen ze pas opstond, al wat gegeven. Ze smeert er wat eigengemaakte jam op en schenkt zich uit een witte melkkan wat geitenmelk in een beker. Dan gaat ze aan tafel zitten bij moeder en vertelt over de geschiedenis van Harm en de catechismus. Moeder schudt afkeurend het hoofd. ‘Het is me daar het huishouden wel, meidje. Ik snap die moeder niet, die kan toch ook, net als ik, de catechismus overhoren?’

‘Ja maar... de hond had...’ voert Fleur ter verdediging aan. Maar moeder is daar niet van onder de indruk. ‘Een huishouden van Jan Steen daar, dat is altijd al zo geweest.’ En haar magere gezicht vertoont een afkeurende blik. Dat zal wel niet veel soeps betekenen, denkt Fleur, die de uitdrukking niet eerder gehoord heeft, maar moeders gezicht zegt haar genoeg.

Maar Harm heeft daar die middag geen last van, hij zwemt – of beter gezegd: doet pogingen daartoe – in de beek met het heldere water. Af en toe grijpt zijn hand tevergeefs naar een stekelbaarsje dat op zijn pad komt. Hier kon hij net zo goed naakt zwemmen, want in de wijde omtrek is er geen levende ziel te bespeuren. Zelfs de boswachter van het kasteel niet, want dit is niet het domein van de baron. Dat ligt aan de andere kant, meer bij het huisje van Fleur. Ja, Fleur... Daar zal hij straks eens een kijkje nemen, misschien kan hij haar een handje helpen, dat doen zijn ouders ook op z’n tijd. Bovendien weet hij dat zijn vader er geregeld een geslachte haas of konijn of kip brengt. ‘Ze kunnen daar af en toe wel een stukje vlees gebruiken,’ is dan zijn commentaar.

Die Fleur is een toffe meid, al jaren gaan ze samen naar school. Binnenkort is het afgelopen, maar dan heeft hij wellicht nog wel meer tijd om haar te ontmoeten. Zij moet dan thuis het huishouden gaan doen, terwijl ze eigenlijk best kon doorleren, had de meester gezegd. Maar ze is hard nodig thuis, en zal ook wel hier en daar moeten poetsen voor wat inkomsten. Maar als hij met smokkelen en stropen wat verdient – want het wild wordt regelmatig door vader verkocht in de stad – zal hij wel bijspringen. Ze trouwen immers later samen, dat heeft ze zelf beloofd. En belofte maakt schuld, dat spreekwoord heeft meester eens uitgelegd in de klas.

En zo mijmert hij over zijn Fleur, terwijl deze met een emmer water van de waterput achter hun huisje, de vloer van de keuken een dweilbeurt geeft. Want morgen is het zondag en dan mag er na de kerk niet meer gewerkt worden, weet ze. Nou ja... eten klaarmaken en het bed opschudden mag wel, maar zeker niet dweilen.

Hoewel Harm wel gelijk had... Wie komt er nou bij hen langs? Ja, Harm misschien, of zijn vader of moeder, maar daarvoor hoeft ze zich waarachtig niet uit te sloven, weet ze. Zonder poetsen is hun huisje nog heilig, vergeleken bij dat van Harm. Harm... Even gaan haar gedachten naar die zoen op de terugweg van school.

Het is maar goed dat haar moeder met de rug naar haar toe zit, want haar ogen zouden verraden dat het méér was geweest dan dat zoentje. Het had even een héél warm gevoel gegeven, iets dat ze nog niet eerder ervaren had.

Zou het altijd zo heerlijk wezen...? Nou, dan hoopte ze maar dat hij vandaag of morgen nog eens langskwam en haar dan weer zou zoenen.

De stem van haar moeder, die vraagt of ze vastgenageld staat aan de vloer, brengt haar weer terug in de werkelijkheid.

Nou gauw verder, vanavond in bed kan ze immers ongestoord verder dromen.

Honderden meters verderop ligt Harm in de zon, in de berm van de slootkant. Zijn onderbroek moet even drogen. Al mijmerend denkt ook hij aan die zoen en aan de overgave waarmee Fleur hem heeft teruggezoend. Het heeft ook bij hem nieuwe gevoelens opgeroepen, die er voordien nog nooit geweest zijn. Fleur, een aardige, maar ook nog een mooie meid, bedenkt hij.

Zal ze haar belofte nakomen en later met hem trouwen? Aan hem zal het niet liggen. Maar als ze nou eens niet wil dat hij smokkelen en stropen gaat, zoals zijn vader?

Tja... dan moet hij een baan zoeken, beseft hij. Maar wat voor een baan? In ieder geval iets in de buitenlucht, neemt hij zich voor, want binnenwerk houdt hij als natuurmens nooit van z'n leven vol.

Och... komt tijd, komt raad, bedenkt hij. Hij slaat zijn armen onder zijn hoofd, sluit zijn ogen en droomt voort.

HOOFDSTUK 2

Na de laatste schooldag volgt er voor Harm een betere periode dan voor de arme Fleur.

Fleur verzorgt haar zieke moeder, werkt in de moestuin, zorgt voor de geit en poetst een ochtend per week het huis van de meester. Harm zwerft in en rond het huis, over de heide, langs de beek en door de bossen. Toch is Harm ook geregeld te vinden bij Fleur. Hij helpt her en der wat, melkt indien nodig de geit en verzorgt mede de moestuin. Maar in één ding kan hij niet helpen: de steeds zwakker wordende moeder.

Zij gaat met sprongen achteruit, ondanks dat dokter Heg er geregeld verschijnt, haar medicijnen geeft en nooit iets in rekening brengt. Maar de hoestbuien worden steeds erger, en af en toe geeft de vrouw bloed op, wat de jongelui natuurlijk sterk verontrust.

Op een middag vertelt de dokter buiten aan Fleur dat het wel eens gauw afgelopen kan zijn met haar moeder. Dat valt ondanks alles toch nog rauw op haar dak. Ook heeft hij Fleur opgedragen dat, als het ernstiger wordt, men hem moet roepen, al is het midden in de nacht.

Als Harm dat hoort, moet Fleur beloven in dat geval naar hem toe te komen. Harm zal op de fiets van zijn vader véél sneller bij de dokter zijn dan zij lopend, terwijl zij dan weer bij haar oudje kan blijven. Ze belooft het hem.

In zijn andere voorstel om 's nachts in hun huis te komen slapen, stemmen zij en moeder niet in. Er is bovendien geen bed over, en zijn plan om dan maar in de leunstoel te liggen is voor één nacht misschien wel te doen, maar wie weet hoelang het duurt eer moeder het tijdelijke met het eeuwige zal verwisselen.

Dat blijkt veel sneller te zijn dan wie ook gedacht had. Op een dag geeft ze bij een flinke hoestbui zóveel bloed op, dat ze dezelfde avond nog overlijdt.

En dan lijkt alles in een stroomversnelling te gaan. De burenen nemen Fleur de plicht van het aanzeggen en een graf delven naast dat van haar vader uit handen. Ze had het ook niet eens

gekund, zo versuft van verdriet is ze. Want daarna beseft ze, dat ze nu alleen op de wereld is. Nooit was een familielid van moeders of vaders kant op bezoek geweest en dus nu ook niet. Zij weet trouwens niet eens of ze nog wel familie heeft.

Maar op haar dertiende alleen in haar huisje blijven gaat ook niet. Ze mag bij Harm thuis komen, want daar luidt het motto: waar er zeven van de pot kunnen leven, zal er ook wel een achtste te voeden zijn.

Het is de pastoor, die op een dag met dé oplossing komt. Op een grote boerderij, een paar uur gaans van hier, ook in het zuiden van Brabant, zoekt men een meid, liefst eentje voor dag en nacht.

En na een ontroerend afscheid bij Harm thuis, waarbij Harms moeder haar ogen niet droog kan houden, volgt de gang naar Fleurs nieuwe onderkomen. De geit en de fox gaan naar Harm thuis, die kan ze niet meenemen. Harm belooft haar plechtig om voor haar huisje te zorgen, zolang dat nodig zal zijn. En als ze een vrije dag heeft, moet ze maar eens overkomen.

Daarom stapt Fleur deze zonnige herfstmorgen met een rieten koffertje met spullen richting de boerderij. Het is een fikse wandeling, maar met dit mooie weer is dat geen straf voor Fleur. Ze geniet van de kruidige geur van de herfst, van de prachtige lucht, en van het zonnetje dat haar begeleidt naar haar nieuwe onderkomen. Ze is erg nieuwsgierig hoe het daar zal zijn.

Als ze voor de grote oprijlaan staat, overziet ze het grote geheel. Op de pilaar staat in steen gegraveerd: 'Heidelust'. De naam heeft natuurlijk te maken met de heidevelden die hier niet ver vandaan liggen.

Met trage passen legt ze het laatste stukje naar de boerderij af. Nog voor ze de grote ijzeren poort door is, blaft en gromt een grote herdershond. Gelukkig ligt hij aan de ketting, bedenkt Fleur. Hij maakt dus iedereen erop attent dat er bezoek is. Ze ziet de zonnestralen vallen op de ijzeren letters tegen de voor-gevel: Heidelust. Daarvoor staan drie grote lindebomen. Op het erf staat een machtige kastanjeboom, die al geel gekleurd is en

de eerste basten en kastanjes op het grote erf werpt.

Dan gaat plotseling de deur van de deel open en verschijnt een mooie vrouw op het erf. Zal dat de boerin zijn, of de eerste meid misschien? Ze schat de vrouw hooguit veertig en vindt haar eigenlijk helemaal geen boerin in figuur en houding, zoals Fleur zich haar nieuwe bazin had voorgesteld.

‘Zo, daar hebben we zeker onze nieuwe dienstmeid. Nou, welkom op onze hoeve, hoor.’ De boerin steekt Fleur hartelijk een hand toe. Fleur zet snel haar koffertje neer, geeft de boerin een hand en stelt zich voor. Dan wendt de vrouw zich tot de hond: ‘Koest, Hector, goed volk, hoor.’ Meteen is de herder stil en gaat voor het hok liggen.

‘Kom verder,’ noodt de vrouw. Best een aardig mens, bedenkt Fleur. Als ze de keuken binnenstapt, weet ze niet wat ze ziet. Allereerst valt haar het grote fornuis op, met een schouw van mooie blauwe tegeltjes. Ze ziet een grote porseleinkast en een tafel tegen het raam met aan de ene kant een bank en verder houten stoelen. Een zwarte poes ligt heerlijk in de zon op de bank. Naast het fornuis staat een leunstoel, en daaruit verrijst een man met een sigaar in de hand en een gouden ketting op z’n borst, die van een knoopsgat naar het vestzakje loopt. Met daarin ook een gouden horloge, weet ze. Dat is zeker de boer. Het is een wat dikke, gezette man, niks moois aan, bedenkt ze, in tegenstelling tot de boerin. In een flits schiet het door haar heen: ze heeft hem zeker om het geld getrouwd...

‘Doe je jas uit en ga zitten, dan schenk ik je een kop koffie in,’ zegt de vrouwe, nadat Fleur de boer begroet heeft. Nauwelijks zit ze of de deur gaat open en verschijnt er een wat oudere vrouw, ouder dan de boerin, met een tas vol spullen. ‘Dat is Bets, onze eerste meid, Fleur, die zal je hier wel wegwijs maken.’ Fleur staat op en geeft de ander een hand. Bepaald geen schoonheid, ziet ze.

Wat een verschillen hier, overdenkt Fleur. De boerin, die er waarachtig wezen mag en in haar ogen ook veel jonger is dan de boer, en dan die dikke papzak in de leunstoel.

‘Een kop koffie zal er wel ingaan na zo’n lange trip,’ klinkt het vriendelijk en de boerin pakt uit de prachtige kast met glazen

deurtjes een beker en schenkt daar koffie in, terwijl ze zegt: 'Suiker en melk staan op tafel, bedien jezelf maar, doe maar alsof je thuis bent.' Nou, thuis was er alleen geitenmelk geweest, en suiker kwam er al helemaal niet aan te pas.

Na de koffie wijst de vrouw Fleur de slaapkamer en weer staat ze versteld. Ze krijgt geen kamer op de deel, nee, maar op de tweede verdieping van het huis. Op de eerste slapen zeker de ouders en de zoon, en zij daarboven. Een prachtige kamer met een mooie kast met grote spiegel, een ruim bed, een tafel met stoel en een commode met allerlei spullen erop: lampetkan en kom, kammenbakje en zeepbakje, handdoek en washandje. Fleur kijkt haar ogen uit.

De vrouw ziet haar verbaasde gezicht en merkt op: 'Zo te zien is het naar je zin.' Fleur bekent nog nooit zo'n mooie slaapkamer gehad te hebben. De vrouw knikt en bij de deur zegt ze: 'Als je uitgepakt hebt en je verfrist hebt, kom je maar naar de keuken, dan zullen de mannen er ook wel zijn om koffie te drinken.' Even kijkt Fleur uit de vensters. Het ene biedt uitzicht op de oprijlaan en in de verte op de kerktoren van het dorp. Het andere geeft zicht op de moes- en bloementuin. Dan besluit ze aan de slag te gaan.

Vlug pakt ze haar kleren uit. In de grote kast vallen haar stapeltje ondergoed en die paar jurkjes niet eens op. Als ze eens geld heeft, moet ze er toch eens wat kleding bij kopen. Haar manteltje, niet eens een behoorlijke wintermantel, hangt ze erbij. Een bont schort doet ze maar direct voor, want er zal dadelijk gewerkt moeten worden, dat beseft ze maar al te goed. Dan rept ze zich naar beneden en hoort mannenstemmen in de keuken. Nog wat schuchter opent ze de deur en ziet in de keuken drie mannen aan tafel zitten met de vrouw.

'Kijk,' roept deze boven het rumoer uit, 'dat is nou onze nieuwe dienstmeid Fleur.' Fleur bedenkt dat ze de nieuwkomers ook een hand dient te geven. Ze begint bij de oudste knecht, die Mats blijkt te heten. De wat jongere knecht, hij lijkt iets ouder dan de boerin, met ravenzwart haar, niet onknap, heet Dirk en de jongste van de mannen blijkt de zoon te zijn van de familie, zijn naam is Bart. Een wat dikkere knaap, die vast wat meer op

zijn vader dan op zijn knappe moeder lijkt, gaat het door Fleur heen. De vrouwe schuift wat op, waardoor de poes uit het zonnetje moet, en Fleur gaat naast haar zitten.

‘Als je nog koffie wilt, de kan staat op het fornuis en misschien kun je gelijk de anderen nog voorzien van een slok. Normaal doet Bets, onze eerste meid, dat, maar die is even achter,’ verduidelijkt de boerin.

Fleur beseft dat ze het een stuk slechter had kunnen treffen, en vooral haar kamer is toch een juweeltje om zich in terug te trekken!

Als na de tweede kop koffie de jonge baas opstaat, volgt de rest en zo keert de rust weer in de keuken.

‘Breng de afwas maar naar de bijkeuken, daar is de pomp en de goot ook,’ merkt de boerin op. Fleur doet wat de vrouwe haar opdraagt. Ze ziet de keukendoeken op een schap liggen, Fleur telt er in de gauwigheid wel vijf of zes. Thuis hadden ze er maar twee gehad.

Jammer vindt ze wel dat ze ’s avonds geen aanspraak zal hebben aan Bets. Ze zal het met de vrouwe moeten doen, en de baas en hun zoon en misschien de knecht.

Die Dirk had wel het hoogste woord gehad. De oude Mats en zelfs de jonge baas luisterden meer naar zijn betoog dan dat ze zelf spraken. Ze waren zeker bezig met het schoonmaken van de sloten, want Dirk had het over een oud ijzeren kistje gehad, dat hij ergens opgediept had, maar dat op slot bleek.

‘Misschien wel een schat,’ had de boerin lachend opgemerkt.

‘Als dat zou kunnen, dan kon ik het hier mooi voor gezien houden.’

‘Hoho,’ had toen de zoon zijn mond opengedaan. ‘Het is gevonden in onze sloot, dus is het van ons, nietwaar, moeder?’

‘Ja, da’s waar, maar Dirk heeft wel recht op vindingsloon. Hoeveel dat is weet ik niet, maar daar komen we wel achter.’

‘Reken je maar niet te gauw rijk,’ had Mats tegen zijn buurman gezegd. ‘Dadelijk zijn het schuldbrieven en mag jij ook een deel ophoesten.’ De zoon vond dat zeker een goeie mop, want die sloeg zo hard met zijn grove hand op de houten tafel, dat de bekers er van rinkelden. ‘Ho eens, denk aan het aardewerk,

zoonlief,' had zijn moeder geroepen.

Wat Bets betreft: hoewel de eerste indruk niet overliep van vriendelijkheid bij haar, blijkt ze nu toch mee te vallen. Ze is minder stuurs dan op het eerste gezicht lijkt en heeft zelfs een vriendelijk woordje over als Fleur vraagt of zij haar wegwijz wil maken in haar werk. Ze knikt en merkt op dat de bazin daarin natuurlijk het laatste woord heeft.

Terwijl Fleur met de vaat bezig is in de gootsteen, denkt ze terug aan wat ze gezien heeft toen ze aankwam, nog maar een paar uur geleden. De koeien in de weide, die nog met dit mooie najaarsweer buiten lopen, en die hun lome koppen even opgeheven hadden en wezenloos de indringster aangestaard hadden. De grote herdershond aan de ketting, die haar al in de gaten had gehad vóór zij de ijzeren openstaande poort door was en zijn longen uit zijn lijf geblaft had. De drie grote linden met hun al licht gekleurd blad, die aan de voorgevel van het gebouw stonden, terwijl op het erf een machtige kastanjeboom zijn eerste vruchten losliet en het erf bezaaide met schillen en kastanjes. Haar eerste indruk was zeker geen verkeerde.

Alleen kan ze er maar niet over uit dat die mooie vrouw zo'n vadsige, dikke boer getrouwd heeft. Misschien voor het geld. Dat vergoedde veel, zei men altijd.

Maar bij haar toch niet. Dan heeft ze liever de arme Harm. Heel even dwalen haar gedachten naar hem en haar huisje en natuurlijk naar haar moeder. Maar goed dat zoveel nieuwe indrukken hier haar nauwelijks de kans geven om na te denken over thuis.

Dat zal waarschijnlijk vanavond bij het naar bed gaan wel anders zijn. Dan zal ze in bed met haar gedachten teruggaan naar haar dorp, het huisje, moeder die er nu niet meer is, en naar haar vriend Harm.

Maar voorlopig houden andere, nieuwe besognes haar af van die mijmeringen. Want Bets vraagt of ze even zin heeft om de rest van de boerderij te zien, nu heeft ze er even tijd voor.

De koeienstal blijkt nog brandschoon. Driemaal gewit en de groep keurig schoon. Boven de deel, op de zolder die via een trap te bereiken is, is de slaapkamer van Dirk, de knecht. Bets

gaat 's avonds naar huis, evenals Mats, meestal na het pap eten. Er blijken wel veertien koeien te zijn. Mooier vindt Fleur de boxen met kalveren, waar de kleintjes al gauw hun nieuwsgierige neusjes tegen haar hand drukken.

Hector blijft genoeglijk liggen in de zon. Hij doet even één oog open, ziet dat Bets erbij is en sluit het daarna weer prompt.

In de grote schuur blijken allerlei machines te staan. Ploegen, maaiers, een dorsmachine, zelfs een zaaimachine, en natuurlijk de platte wagens en zelfs een heuse mooie brik. Paardenstallen zijn er ook, Fleur telt er al drie en één stal blijkt leeg. Nog nooit heeft ze zo'n boerderij gezien. In hun dorp stond er in ieder geval geen, weet ze stellig.

De mooie moes- en bloementuin beziet ze nu van vlakbij. De dahlia's en asters staan in volle pracht. De paden zijn keurig afgezet met palmstruikjes, precies recht geknipt. Het blijkt dat de vrouw zelf in de bloementuin de scepter zwaait. Zelfs een prieeltje staat op het einde van de tuin.

Het is voor Fleur allemaal te veel om te bevatten en Bets lacht dan ook om haar gezicht, dat steeds van de ene in de andere verbazing valt.

'En nu gaan we naar ons domein, de keuken, want de mannen zullen om twaalf uur aan de tafel zitten en warm eten wensen, meidje.'

Fleur knikt begrijpend, nog vol van alle indrukken in zo'n korte tijd.

Haar gedachten aan thuis zijn voorlopig naar de achtergrond. Maar dat zal vanavond in bed wel anders zijn...

MATHIEU BREUER

Een liefde die geen genade vond

De jonge Fleur is weinig geluk beschoren. Ze heeft haar vader nauwelijks gekend en als ze dertien jaar oud is, overlijdt ook haar moeder. De jonge wees moet afscheid nemen van haar geliefde geboortedorp. Toch laat ze de moed niet zakken.

Fleur groeit op tot een aantrekkelijke, optimistische jonge vrouw, voor wie de mannen in de rij staan. Maar de enige die haar kan bekoren, is de Engelse soldaat Bruce Mason, die ze tijdens de Tweede Wereldoorlog ontmoet. De liefde is wederzijds, maar is zij opgewassen tegen de oorlog?

Een spannende, ontroerende streekroman over liefde, vriendschap en verraad.

Mathieu Breuer schreef eerder *Wannes* en *De fratsen van schilder Wiegersma*. Twee heerlijk streekromans van deze Brabantse auteur.

Westfriesland

ISBN 978 90 205 2917 3 NUR 344

9 789020 529173

www.kok.nl